

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

H. Carøe:

Anders Aagaard,

ANDERS AAGAARD

PROF. MED. ET CHIR. 1688—1699

AF

K. CARØE

(Særtryk af „Bibliotek for Læger“ 2. H. 1910).

OM alle de medicinske Professorer fra det 17de Aarhundrede haves der fyldige Oplysninger, kun om *Anders Aagaard* har de hidtil været meget ufuldstændige, og det skønt han, om end kun en kort Tid, indtog en fremskudt Stilling baade ved Universitetet og i Administrationen og var nær beslægtet med en af den Tids mest indflydelsesrige danske Slægter.

En Forklaring herpaa kan for en Del findes i hans sørgelige, selvforskyldte Skæbne, som hidtil synes at have været ukendt, eller vel snarere fortiet af hans Samtid og derved gaaet i Glemme; at Slutningen af hans Liv skjuler sig i Mørket, er ikke saa mærkeligt, men derimod nok, at det endnu ikke er lykkedes at kaste Lys over dets Begyndelse.

Det lidet, der hidtil har været kendt om *Anders Aagaard*, skriver sig fra et Par trykte Kilder, *A. Thura: Idea historiæ litterariæ Danorum*¹⁾ og *Nova litteraria Maris Balthici et Septentrionis*²⁾ og gaar ud paa, at *Aagaard* havde været Professor logices og var bleven Professor med. et chir. 13. Marts 1688; senere var

han desuden bleven Justits- og Kancelliraad og 1698 Assessor consistorialis, og endelig havde han 31. Okt. 1699 resigneret som Professor, samt at han i December 1698 angives at være 34 Aar*).

Desuden nævner Biskop *Jens Bircherod* i sine Dagbøger den Skrivelse, som Oversekretær *Mathias Moth* 19. Decbr. 1691 sendte Konsistorium i Anledning af *Aagaard's* Rejse, og som senere skal omtales.

Det er alt. Arkivundersøgelser har nu bragt en Del mere for Lyset, men langt fra tilstrækkeligt, navnlig ikke hvad *Aagaard's* Oprindelse og Ungdom angaar.

Det første, der sikkert vides om *Anders Aagaard*, er, at han, vistnok i Begyndelsen af 1688, søgte om at blive Professor med. et chir., og at han da skriver, at han i en fire Aars Tid har lagt sig efter Studiet af Medicin og Kirurgi.

Hermed stemmer godt, at det kan være den *Andreas Nicolai Aagardus*, der deponerede fra Kalundborg Skole og blev immatrikuleret 16. Juni 1683; thi hvis denne er bleven Student i 18—19-Aars Alderen, som Reglen var, skulde han altsaa være født c. 1664; men hermed passer netop, at *Anders Aagaard* i 1698 angives at være 34 Aar.

Og herimod taler ikke, hvad man nu kunde være tilbøjelig til at tro, at han da skulde være bleven Professor med. designatus i en saa ung Alder som 24 Aar, thi det var dengang snarere Reglen og desuden en Nødvendighed, hvis en Mand overhovedet skulde have Haab om at ascendere til det Fakultet, hvorimod han

*) Denne Angivelse findes i Nova litt. Maris Balth. et Sept. 1698, hvor der ogsaa er anført Alder for alle de samtidige københavnske Professorer; disse Aldersangivelser er i det hele og store rigtige, kun med ganske smaa Svingninger til den ene eller den anden Side.

stiledede, uden at blive en fuldstændig Olding. Af *Aagaard's* lidt ældre samtidige brugte saaledes baade *Holger Jacobæus* og *Hans Mule* 24 Aar om at ascendere til det medicinske Fakultet, i hvilket der da kun var to ordinære Professorater, og *Mule* var over 50 Aar inden han naaede det*). Heller ikke taler herimod, at han i sin Ansøgning skriver, at han agter sig til Udlandet for at studere, thi det var næsten ogsaa en Regel, at en saadan Rejse blev begyndt efter nogle Aars Studium herhjemme, og navnlig, at en Udnævnelse til Professor designatus medførte en Slags Forpligtelse til et længere Studieophold i Udlandet; det varede nemlig i Reglen ret længe, inden der blev en Plads ledig ved Universitetet, hvor enhver Professor maatte begynde i det filosofiske Fakultet og saa taalmodigt vente paa, at der engang med Tiden blev en Plads ledig i det Fakultet, som det var hans Maal at ascendere til.

Den eneste anden Student fra den Tid med samme Navn, som det er lykkedes at finde i Matriklen, er *Andreas Christierni Aagaard*, Søn af Rektor *Christian Lauridsen Aagaard* og *Anders Sørensen Vedel's* Datter *Mette*, døbt i Ribe 15. April 1657 og Student 1676; men han menes at være død før 1692, og hans Slægt er i hvert Fald saa vel kendt, at det er lidet sandsynligt, at det ikke skulde vides, at han var bleven Professor.⁴⁾

Der er dog en Vej endnu, ad hvilken man havde kunnet haabe at komme Afgørelsen nærmere.

*) *Aagaard's* Tur til at blive Prof. med. ord. vilde tidligst være kommen ved *Villum Worm's* Død 1704, og det er endda et Spørgsmaal, om dennes Søn, *Ole Worm*, hvis Udnævnelse til Prof. med. design. kun laa 14 Dage senere end *Aagaard's*, ikke vilde være gaaet forud for ham, da han allerede i flere Aar havde været adjungeret Faderen og holdt Forelæsninger for ham; i saa Fald havde *Aagaard* maattet vente til *Ole Worm's* Død, der dog allerede indtraf 1708.

I flere Skrivelser, som senere skal anføres, kalder den bekendte Gehejmeraad *Mathias Moth**) Anders Aagaard for sin „Svoger“ og tager sig varmt af ham.

Mathias Moth var 1776 bleven gift med *Kirstine Aagaard*, som døde 1698; i Biografisk Lexikon findes ingen yderligere Oplysninger om hende, men i Afskriften af *Rostgaard's* danske Slægtebog i Rigsarkivet anføres, at hun var Søster til *Kathrine (Karen) Aagaard*, som var gift med Præsten *Iver Larsen Grøngaard* i Helsingør og ifølge *Wiberg's* Præstehistorie Datter af Præst *Anders Lauridsen Aagaard* til Ørum-Viskum-Vejrum i Viborg Stift og *Mette Ostenfeld***). Da der i dette Ægteskab kun skal have været Døtre, kan *Kirstine Moth* altsaa ikke være Søster til *Anders Aagaard*, men Udtrykket „Svoger“ havde paa den Tid ogsaa en langt mere vidtstrakt Betydning end nu; muligt, om end mindre sandsynligt, er det da, at Svogerskabet skal søges ad denne Vej, snarere dog ved et direkte Slægtskab med Familien Moth.

Om en anden Mand, der ogsaa nød godt af sit Slægtskab med Motherne, Biskop *Hans Munch*⁵⁾ i Kristiania, vides det nemlig, at hans første Hustru hed *Anne Aagaard* og skal have været fra Kalundborg, hvor han blev Præst 1680; hun kaldes dels *Sophie Amalie Moth's* Søskendebarn, dels *Mathias Moth's* kødelige Kusine⁶⁾, og meget taler for, at hun kan have

*) *Mathias Moth*, der var født c. 1647, var Søn af Livmedikus Poul Moth og Ida Burenees og Broder til Christian V. Frille *Sophie Amalie Moth*, hvorved han fik stor Indflydelse. I 1688 blev han Oversekretær i danske Kancelli, i 1695 Gehejmeraad; foruden som dygtig Embedsmand er han navnlig bekendt ved sine store Samlinger til en dansk Ordbog.

***) *Kathrine Aagaard* havde først været gift med Præst Svend Pedersen Saxe i Gjerslev og blev tredje Gang gift med Postmester Bohne Senecæsøn i Helsingør.

været Søster til *Anders Aagaard*; det ser saaledes ud, som om der har været virkeligt Slægtskab mellem de to Familier, men ethvert Forsøg paa at udrede dette, er hidtil mislykkedes; i Kalundborg Kirkebog, der først begynder 1706, er det ikke lykkedes at finde Navnet Aagaard, lige saa lidt som i de noget ældre Skifteprotokoller, og et Forsøg paa muligvis at finde en Forbindelse mellem Slægten og Hovedgaarden Aagaard i Løve Herred er heller ikke lykkedes.

Hvorfra *Anders Aagaard* stammer, er altsaa endnu en Gaade, som dog vel nok en Gang bliver løst.

Foreløbigt maa man da gaa ud fra, at *Anders Aagaard's* Fader hed *Niels*, at han er født c. 1664 og havde gaaet i Kalundborg Skole, indtil han 16. Juni 1683 blev Student og valgte *Ole Rømer* til Privatpræceptor. Kort efter har han da givet sig til at studere Medicin, men samtidigt ogsaa forberedt sig til at tage Graden som Baccalaureus philosophiæ, hvad han gjorde 15. Juni 1686.

Der er da vel Grund til at antage, at *Anders Aagaard* tidligt har vist baade Flid og gode Evner, hvorved der ikke bliver noget paafaldende i, at han allerede 5 Aar efter at være bleven Student, og i en Alder af c. 24 Aar, kunde søge om at blive Professor med. et chir.; det var, som tidligere sagt, ikke noget ualmindeligt, og navnlig ikke, naar man havde formaende Slægt og Venner i Ryggen.

Der er det mærkelige ved denne Ansøgning, dels at den mangler baade Datum og Aar, dels at den gaar ud paa at blive Professor medicinæ et chirurgiæ og efter Senium at ascendere in facultate medica, samt at den bevilges saaledes; thi det er saa vidt vides den eneste Gang, at en Mand beskikkes til at være Professor i begge disse Fag, og det hører til de store Sjældenheder, at en studeret Mand udtrykkelig anfører,

at han har uddannet sig i Kirurgi foruden i Medicin. Og at *Aagaard* virkelig har ment det alvorligt med sit kirurgiske Studium fremgaar af, at det navnlig var Kirurgien, som han senere docerede.

Saasom jeg en fire Aars Tid haver lagt mig efter Studium medicinæ og chirurgiæ, og end ydermere med Guds Hjælp paa fremmede Steder agter mig videre til eders kongelig Majestets og mit Fædernelands Tjeneste derudi at perfektionere, saa skulde det meget hjælpe mig til at naa den mest mulige Fuldkommenhed udi samme Studio, dersom eders kongelige Majestet vilde allernaadigst lægge mig den Naade til, at jeg her paa det kongelige Københavns Akademi maatte allernaadigst bevilges at være Professor medicinæ og chirurgiæ, og efter mit Senium ascendere in facultate medica efter dennem, som eders kongelige Majestet forhen iligemaade allernaadigst forordnet haver, og være delagtig i den Rettighed, som samme Senium kan medføre. Imidlertid saadan falder, beder jeg allerunderdanigst at maa nyde Facultatis philosophiæ stipendium, naar det mig efter Senium kan tilfalde. Saadan høj kongelig Naade skal jeg inderligen bede Gud at belønne, og af yderste Evne stræbe efter at gøre mig værdig til med Ære at betjene den Bestilling mig herudinden af eders kongelige Majestet allernaadigst vorder anfortroet⁷.

Ansøgningen blev bevilget 13. Marts 1688, ganske som *Aagaard* havde ønsket det, ja Ordene er i de to Skrivelser saa enslydende, at man næsten kunde faa en Mistanke om, at *Mathias Moth* har konciperet dem begge; men først halvandet Aar senere, 19. Okt. 1689, blev dette Kongebrev læst i Konsistorium og indført i dets Kopibog*).

*) Det er umuligt at se, efter hvilke Regler saadanne Udnævnelser af Kancelliet blev tilstillede Universitetet. Ole Worm's Kongebrev som Professor med. design, der blev udstedt 14 Dage efter *Aagaard's*, 27. Marts 1688, blev først læst i Konsistorium 22. Nov. 1690, medens *Jakob Scavenius'*, der blev udstedt 26. Marts 1689, allerede blev læst 13. April 1689.

Nu, da Universitetsvejen laa ham aaben, men der sikkert ogsaa vilde være langt til Maalet, kunde *Anders Aagaard* i Mag begive sig ud paa den obligate Udenlandsrejse og anvende Aar paa den. Men her kommer et nyt dunkelt Punkt frem i hans Liv.

Thi mærkeligt nok vides det slet ikke, ved hvilke Universiteter han har studeret; i de ret talrige Uddrag af fremmede Matrikler, der hidtil er fremkomne herhjemme, findes hans Navn ikke, medens der om alle hans samtidige Kolleger kan oplyses i hvert Fald et, oftest flere Universiteter, ved hvilke de har ladet sig immatrikulere. Det er jo muligt, at han netop har valgt et eller flere Universiteter, fra hvilke der endnu ikke foreligger trykte Matrikler eller Uddrag af de skrevne, men meget rimeligt er det ikke, snarere har han maaske som allerede udnævnt Professor følt sig for meget til at lade sig immatrikulere som almindelig studerende, hvad dog flere andre baade før og senere ikke har holdt sig for gode til. Men at han har været udenlands, viser følgende Skrivelse, dateret 19. Decbr. 1691, fra *Mathias Moth* til Konsistorium og dettes Svar herpaa.⁸⁾

Som det haver allernaadigst behaget hans kongelige Majestet for nogen Tid at kalde min Svoger Andreas Aagaard til Professionem her paa Universitetet, og hannem nu skulde tilfalde virkelig at ascendere til Stipendium efter hans Senicum, da som ikke vides, hvor snart han fra sin Udenlandsrejse kan hjemkomme, og jeg ikke vil, han nogen Emolumenta skal nyde, førend han virkelig gør Tjeneste derfor, da beder jeg, at Magnificus, Dr. Rector og Professores vilde lade dennem, som efter ham var næst til at ascendere, nu virkelig træde til Stipendium og Emolumenta, som kan falde, dog hannem derimod forbeholden, at naar Gud vil han hjemkommer og da noget ledig vorder, at han da træder til Stipendium og de Emolumenta, som hannem kan tilfalde efter det Senicum, som han nu haver, hvorved jeg formener, ingen

af dem, som nu var efter ham, sker Præjudits, og derfor beder, at det saaledes maa udi Actis indføres og mig deres Resolution herpaa under Secretarii academiae Haand herpaategned meddeles.

Af Konsistoriums Sekretær, Prof. *Hans Bircherod*, er nedenunder bevidnet, at denne Skrivelse er læst i Konsistorium 16. Jan. 1692 og samme Dag besvaret med følgende Skrivelse, der ogsaa er indført i Kopibogen.

Til tjenstydmygst Gensvar paa højædle og velbaarne Hr. Obersekreterers gunstige Missive af Dato 19. Dec. 1691 anlangende Professorum Ascension næst efter vores kære Collegam Andream Aagaardum, imedens han er udenlands, meddeles dette, at Hr. Obersekreterers Vilje skal efterkommes og de vedkommende notificeres, saasom samme hans Missive i Dag pro Consistorio er bleven læst og udi Actis indført. Dette saaledes efter højædle Hr. Obersekreterers gode Behag til tjenstydmygst Efterretning.

Endnu Aaret efter var *Anders Aagaard* i Udlandet, thi da sendte *Mathias Moth* 4. Novb. 1693 en ny Skrivelse om „Svogeren“ til Konsistorium.⁹⁾

Det er dem vel udi frisk Hukommelse, hvad af mig paa min Svogers Professor Anders Aagaard's Vegne den 19. Dec. 1691 af dennem blev begæret, og hvad de mig den 16. Jan. næst efter derpaa svarede.

Da som nu ved Professor Bircherodij Promotion der baade bliver et Stipendium og Domicilium at optere, begæres tjenstvill., at paa min Svogers Aagaard's Vegne maatte opteres det Stipendium og Domicilium, som hannem, om han var til Stede, efter Senium academicum kunde tilfalde, saasom jeg formoder, han inden et Aarstid skal hjemkomme, og der maaske og kunde ske saa hastig nogen Forandring igen. Dog er jeg paa hans Vegne tilfreds, at samme Stipendium og Domicilium maa, imidlertid han er borte, nyttes af de andre Professoribus, som efter hannem er berettigede at optere, med saa Skel, at hannem det, som nu paa hans Vegne vorder opteret,

eller ham herefter kunde tilkomme efter sit Senium at optere, af den Professor, som det i hans Fraværelse antager, uvægerlig ved hans Hjemkomst vorder afstanden.

Hvad sig hans Præention paa Sekretariatet belanger, den kan være hannem forbeholden, til han selv hjemkommer, om han den, naar Hr. Ole Worm, som den nu betjener, derfra engang ascenderer, vil antage.

Beder tjenstl. at dette in actis maa indføres og mig deres Resolution derpaa under Secretarii academix Haand tilstilles.

Herunder har Prof. *Ole Worm* som Sekretær bevidnet: Læst paa Consistorio og samtykt, og dets Indhold indført udi Actis consistorialibus 1693 d. 4. Nov.

Om *Anders Aagaard's* Studieaar i Udlandet mangler saaledes enhver Oplysning; de fleste andre kom hjem med et Doktordiplom eller havde i hvert Fald skrevet en latinsk Disputats eller var optraadt som Respondens, men om *Anders Aagaard* vides intet saadant.

Efter 5 til 6 Aars Ophold i Udlandet, maaske endnu længere, er henimod Midten af Halvfemserne *Anders Aagaard* da rimeligvis vendt hjem og har indtaget sin Plads som Professor ved en eller anden Vakance i det filosofiske Fakultet, men han er vistnok tillige straks begyndt som ekstraordinær Docent at holde Forelæsninger over Medicin og Kirurgi.

Af Universitetets ældste Forelæsningsprogrammer er mellem 1686 og 1700 kun bevaret Aargangene 1697—1698 og 1698—1699¹⁰). Af disse faar man følgende at vide om *Aagaard's* Forelæsninger.

1. Sept. 1697 til 1. August 1698:

Hor. VII. Andreas Aagaar, Medicinæ ac Chirurgiæ P. P. Doctrinam februm, secundum Recentiorum hypotheses, explicabit et Chirurgiæ fundamenta et Methaphysicam per intervalla docebit. Qvibus autem volupe fuerit, Officinam Metallurgicam domi aperiet.

1. Sept. 1698 til 1. August 1699:

Hor. VII. Andreas Aagaar, Medicinæ & Chirurgiæ P. P. Metaphysicam docebit et Chirurgiæ fundamenta per intervalla. Quibus autem volupe fuerit, Officinam Metalurgicam domi aperiet*).

Anders Aagaard er rimeligvis begyndt som Professor i Pædagogik, der var det laveste Trin paa den akademiske Stige, eller ogsaa, ligesom Holberg, i Metafysik, hvad han i hvert Fald var i 1697—1699; efter *Rasmus Bartholin's* Død 4. Novbr. 1698, da *Holger Jacobæus* efter 24 Aars Ventetid endelig ascenderede til det medicinske Fakultet, rykkede *Anders Aagaard* 1699 op til at blive Professor i Logik.

Allerede inden den Tid havde Lykken dog i ualmindelig Grad tilsmilet den kun godt tredivaarige Mand, og her er det vanskeligt at se bort fra „Svogerens“ *Mathias Moth's* store Indflydelse; thi ikke alene blev *Anders Aagaard* 18. Jan. 1696¹¹⁾ virkelig Kancelliraad (han kaldes da i Udnævnelsen Professor designatus i Medicin og Kirurgi), hvilket ikke var en Titel, men betød, at han fik Sæde i danske Kancelli, efter hvis Instruks han skulde rette sig, men *Mathias Moth* afstod

*) Af de samtidige ordinære medicinske Professorer annoncerede 1697—1698 Villum Worm og hans adjungerede Søn Ole Worm: Historiam morborum muliebrium tradet et subinde naturam simplicium auditoribus exponet; Rasmus Bartholin (der da allerede var Prof. honor.): Historias morborum, si per valetudinem licuerit, proponet; Caspar Bartholin, der var Prof. anat. men til sin Død vedblev at tilhøre det filosofiske Fakultet: Explicationi speciminis philosophiæ naturalis addet lectiones anatomicas; Holger Jacobæus: Geographiam tam generalem quam specialem et materiam medicam docebit. De to andre designerede medicinske Professorer, Hans Mule og Ole Worm, holdt begge filosofiske Forelæsninger, men Worm var som nævnt desuden adjungeret Faderen og holdt medicinske Forelæsninger for ham.

tillige til ham Tyvendeparten af Sportlerne, som falder i danske Kancelli.

Og ikke nok hermed; foruden „de anbetroede Charger“ blev *Anders Aagaard* 9. Juli 1698¹²⁾ virkelig Justitsraad med Forpligtelse til at møde i Højesteret, Retten at betjene samt sig efter Instruksen for Højesteret at rette; den eneste Gang, han vides at være kaldt til Møde og at have voteret, var 28. Februar 1699.

Desuden var *Aagaard* bleven Medlem af Konsistorium i 1697; det er tidligere omtalt, at det udtrykkeligt siges, at han blev Assessor consistorialis, og han er derfor vistnok bleven udnævnt dertil; det vides da heller ikke, at der paa den Tid er død noget Medlem, efter hvilket det kunde være hans Tur at træde ind. I det første Møde i det ny Universitetsaar, 4. Sept. 1697,¹³⁾ „advenit Andreas Aagaard“; der blev Stipendii Frisiani*) Regnskab fra Februar 1692 til 11. Juni 1697, som sidste Dag af Notario academix var fremlagt, udi Collegæ Andreæ Aagardi Nærværelse forhørt, efterregnet og samtykt, og annammede Kancelliraad Aagaard Børgerne til sig med Ephoratum udi Fremtiden at administrere, og fandt Konsistorium raadeligt, at hans Stipendii Regnskab, som de andre Regnskaber, en Gang hvert Aar paa Consistorio skulde forhøres.

Næste Gang, *Aagaard* mødte i Konsistorium, var 20. Novb. 1697, men derefter gaar der et helt Aar, inden han atter, 19. Novb. 1698, giver Møde, saa at man maa antage, at han af en eller anden Grund har været lovlig forhindret; i det følgende Aar indtil 19.

*) Friisernes Legat var Universitetets ældste, grundlagt af Kansler Johan Friis med 1000 Daler og senere forøget af ham og hans Brodersønner til 5500 Daler; den pædagogiske Professor skulde som Efor bestyre det og derfor aarligt oppebære 25 Daler, medens 10 fattige Studenter hver skulde have 25 Daler.

Okt. 1699, da han sidste Gang mødte, var han ved de i dette Tidsrum afholdte 30 Møder kun til Stede 18 Gange.

En væsentlig Del af Professorernes Løn i de Tider bestod i Andel i Universitetets Jordegods, dets Residenser i København og dets Kirker og Tiender, som Professorerne valgte efter Anciennitet. Om *Anders Aagaard* allerede i 1693 har faaet det af *Mathias Moth* omtalte „Domicilium“ er maaske tvivlsomt; sikkert er det, at det tilfaldt ham i Konsistoriums Møde 7. Jan. 1699 at optere Herløv Kirke samt en Residens i Kannikestræde og i Mødet 1. April 1699 Tienden af Havendrup Kirke, som var den, der blev tilbage, da de ældre Medlemmer havde opteret, og vel altsaa har været den, der gav mindst Indtægt.

Hvilken af de forskellige Residenser i Kannikestræde det var, der tilfaldt *Anders Aagaard*, vides ikke, men det har vel ogsaa nok været den daarligste; thi allerede i Mødet 17. Juni 1699, i hvilket han ikke selv var til Stede, fremlagdes Afridsning paa en Bygning paa 14 Fag, 2 Loft høj og 10 Alen dyb, som udi hans Residens skulde opsættes og vilde beløbe sig paa 1800 Rdl. Omkostning, hvilken Afridsning blev eftersat og samtykt.

I Konsistorium mødte *Aagaard*, der jo havde mange andre Hverv at passe, som sagt ikke videre flittigt, og nogen Regnskabsaflæggelse for Legatet i det første Aar, han sad inde med det, findes ikke omtalt. Sidste Gang, han gav Møde i Konsistorium, var Torsdag 19. Okt. 1699; maaske er han da mundtlig bleven opfordret til at fremlægge Regnskabet.

Om dette nu alene har været Grunden, eller der ogsaa har været andre endnu alvorligere, her hjemme har i hvert Fald *Anders Aagaard* skønnet, at hans Tid

var omme, og faa Dage efter forlod han hemmeligt Landet, for aldrig mere at vende tilbage.

I det næste Møde i Konsistorium, Lørdag 4. Novb. 1699, refererede Rektor (Prof. *Ole Rømer*), at hannem forleden Tirsdag (31. Okt.) var tilstillet af Justitsraad *Aagaard* ved hans Tjener efterskrevne Dokumenter Universitetet vedkommende: 1) Frisiani stipendii Bøger, 2) Herløv Kirkebog, 3) Nogle Bygningsredskaber, hvorom Rektor beklagede sig ej at have faaet fornøjelig Underretning, hvorledes Justitsraad *Aagaard* dermed vilde have forholdet, idet han havde ladet ham sige, at han var forrejt paa nogen Tid, mens ej hvorhen og hvor snart han kom igen.

Konsistorium eftersaa Legati Frisiani Regnskab, hvorudi Justitsraad *Aagaard* blev skyldig ungefær 400 Rdl., hvorfor Professores syntes raadeligt, at Rektor taledede med Patrono academiæ og refererede, hvorledes var tilgaaet og forspurde, om Patrono ej godt syntes, at man skrev til Fogderne, at de lod baade Bønder*) og andre vide, at de, som noget til Justitsraad *Aagaard* paa hans Løns Vegne havde at yde, skulde det til Rectorem lade levere, item hvad Patrono academiæ syntes udi denne Sag videre at være at gøre.

Dernæst blev Justitsraad *Aagaard's* Bygningsregnskab paa 906 Rdl. fremlagt til videre Forhør.

Igennem disse besindigt refererende Ord skimter

*) En væsentlig Del af Aagaard's Lønning har vistnok bestaaet i Jordegods; thi 19. Juni 1697 blev i Konsistorium bevilget et Andragende fra ham om, at der til hans Stipendii Gods Gaard udi Skiby maatte forundes ham en dygtig Karl af Universitetets Vorneder, eftersom han paa sit eget Gods ingen Vorneder havde, som formedelst Alder var dertil dygtig; kunde en uden Stavnen født Person ikke findes, da en Vorned, som god og dygtig var dertil at befodre, og om den fundne Vorneds Husbonds Ratifikation at søge.

man Konsistoriums Bestyrtelse over denne sørgelige Opdagelse, der synes at være kommen fuldstændig overraskende, og mod al Sædvane afholdtes allerede to Dage senere, Mandag 6. Novb. 1699, et nyt Møde. Om hvad der i dette og en Række senere Møder forhandlede angaaende denne Sag, indeholder Acta consistorii følgende.

6. Nov. 1699. Rektor refererede, at Groskansleren*) fandt Consistorii Proposition billig om Justitsraad Aagaard's Bo at forsegle og registrere, baade for den Obagt (Agt-paaivenhed), Professores var obligerede at have baade med Stipendio Frisiano saa og den ufuldkommen Bygning og for den Arv, som søges udi Justitsraad Aagaard's Bo af en Kvinde fra Skaane, navnlig Christine slg. Brunborg's efter sin afdøde Søster Karen Frederiksdatter.

Blev læst et Brev fra Justitsraad Aagaard, dateret Hamburg den 31. Okt. til Rectorem og Professores, hvorudi han resignerer sin Profession. Mens som Groskansleren, da han om samme Brev af magnifico rectore blev underrettet, havde sagt, at man med Successione og Optionibus kunde lade forblive til videre, beror det derved. Saasom Msr. Aagaard havde resigneret sin Profession, og Legati Frisiorum Administration tilkom Collega Joh. Fred. Bircherod, antog han sig den samme, hvorpaa han og Bøgerne paa Consistorio imodtog.

Kirstine Brunsborg havde indgivet en skriftlig Bægning, at hun maatte til sig annamme, hvis hendes Søster Karen Frederiksdatter havde sig efterladt, saasom hun var Enearving; hvorpaa Konsistorium sluttede, at hun fik Tiden at oppebi, til man fik Boets Tilstand nærmere erfaret og om Arvingerne blev informeret.

Rektor erindrede om Testamentatiis, som Mrs. Aagaard's Løn skulde oppebærge, hvilket Justitsraad, Prof. med. Casper Bartholin og Licent. med. Johannes Mullenius sig paatog.

18. Nov. 1699. Rektor erindrede, at saasom Justitsraad Aagaard havde resigneret sin Profession, vilde han

*) Conrad Reventlow var bleven Storkansler 26. Aug. 1699.

tale med Groskansleren, Academiae patrono, at Konsistorium maatte suppleres og den tilkommende efter Senium ascendere. Secretarius academiae foreviste den Forseglingforretning, han forleden den 9. Nov. efter Consistorii Ordre havde gjort udi Justitsraad Aagaard's efterladte Bo, som blev læst, og blev sluttet, at den skulde renskrives og af Exsecretario paategnes, at den var forevist og læst paa Consistorio.

9. Dec. 1699. Blev i Konsistorium læst Kongebrevet af 2. Dec., at Jørgen Seerup*) skulde være Prof. phil. og ascendere i Facultate medica næst efter Ole Worm.

Rektor proponerede, at Mag. Seerup, da han leverede Kongebrevet om Professionen, lod sig forstaa, at han gerne ønskede at blive udi Aagaard's Residens til næstkommende Michaelis (29. Sept.), og formodede, at det hannem kunde tillades som den, der havde lejet Huset af Aagaard, saa længe Annus gratiæ varer. Hvortil Professores tog udi Konsideration, at ¹⁾ efter Constitutiones Professor decedens, som ej efterlader Hustru eller Børn, haver ej Ret til den Residens, han forlader, over et halvt Aar, og ²⁾ Professor, Justitsraad Aagaard, da han tiltraadte Professionem, ej havde givet Annum gratiæ udi Residensen og derfor ej heller bør at have; ³⁾ som Residensen endelig tilkommende Sommer behøver at bygges baade til den ny Bygning at fuldkomme saa og den gamle til Optantis Kommoditet at reparere, saa kan den ingenlunde beboes den største Del af tilkommende Sommer uden største Skade og derfor ej heller bortlejes.

Blev sluttet, at eftersom adskillige Handværksfolk haver indleveret til Rectorem adskillige Regnskaber for deres Arbejde paa Justitsraad Aagaard's Residens udi Kannikestræde, som staar ubetalt, da, omendskønt samme Handværksfolk burde søge Boen med andre Kreditorer, dog i Henseende at Huset var Universitetets, formente

*) Jørgen Seerup, der var Rektor i Ribe, men tillige virkede der som meget anset Læge, var i 1698 bleven kaldet til København for sammen med Livmedici at behandle Christian V under hans Sygdom; 31. Marts 1699 var han bleven Prof. phil. med Ascension i det medicinske Fakultet.

Rektor, at Universitetet burde sig samme Gæld at antage og søge paa bedste Maade at aftinge og fornøje samme Regnskaber, hvortil, som ingen anden Middel nu kunde findes, paatog sig Dr. Hans Bartholin, som nu operer Residensen, efter Rectoris og Professorum Begæring den at betale imod den Kondition, at han nyder Rente af samme forskudte Penge aarligen af Bygningskassa, indtil han efter Orden, som andre Regnskaber bliver afbetalt, kan naa sin indskudte Kapital skadesløs tilbage.

20. Marts 1700. Blev sluttet, at Secretarius academiae skulde tilskrive Hr. Justitsraad Aagaard, hvorledes han syntes bedst, at med hans efterladte Bo skulde forfares, efter at han allerede sin Profession havde kvitteret og sig paa fremmede Steder opholdt, efter hvilket Svar man og kunde tøve og imidlertid intet Proklama lade udgaa.

17. April 1700. Blev sluttet, at alle de Møbler og Gods, som udi Justitsraad Aagaard's forrige Residens blev registreret, nu skulde ved Dr. Hans Bartholin's ny Option og Indflyttelse udi samme Residens indsættes udi et Kammer à part, til Justitsraad Aagaard's Gods er lovlig medfar.

15. Maj 1700. Blev læst Justitsraad Aagaard's Svar paa Consistorii Missive hans efterladte Bo angaaende, dateret Haag den 30. April 1700 og findes indført i Kopibogen Pag. 289.

27. Nov. 1700. Blev læst Mrs. Brosterup Albertin's*) skriftlige Indgivende, om Mrs. Aagaard's Bo ikke maatte aabnes, registreres og vurderes og ham overleveres under Secretarii Hand, saasom han som Fuldmægtig paa Justitsraad Aagaard's Vegne agtede at gøre det udi Penge. Blev sluttet, at den skulde aabnes og ham leveres efter Registrering og Vurdering.

*) Brostrup Albertin var paa den Tid Prokurator (Advokat) ved Højesteret, senere Generalfiskal 1714—1716.

29. Okt. 1701. Blev omtalt, at man skulde begære noget skriftlig fra Mrs. Brosterup angaaende sl. Fru Etatsraad Eler's*) Krav hos Mrs. Aagaard paa 1000 Rdl. med tvende Aars Rente til 11. Juni sidst afviget.

12. Nov. 1701. Blev resolveret, at saasom Brosterop Albertin erbyder sig at indløse Justitsraad Aagaard's Obligation til sl. Mad. Elers og det med Rentepenge til 11. Dec. førstkommende, nemlig 1060 Rdl. 3 Mk., som er den Summa, som findes i Hofrettens Forretning, erbyder sig derhos selv at indestaa de paa Processen gjorte Bekostninger 61 Rdl. 4 Mk., saa og at svare til de 24 Rdl., som Prokurator Scavenius**) tilforn havde bekommet at udføre denne Sag med, da, saasom dette hans Tilbud tjener til at bringe Boen til Rigtighed, fandt Professoros for billigt at tage derimod.

Hermed er Sagen rimeligvis sluttet, i alt Fald findes indtil Udgangen af 1704 intet mere om den i Acta consistorii.

Det Brev, hvori *Aagaard* meddelte Rektor, at han resignerede fra sit Embede, er skrevet i Hamburg 31. Oktober, samme Dag som hans Tjener afleverede den tidligere omtalte Skrivelse og Universitetsdokumenterne, hvilket viser, at hans Flugt maa have været vel forberedt, thi at komme fra København til Hamburg tog dengang ret lang Tid. Fra Hamburg er *Aagaard* vistnok hurtigt rejst videre; i Foraaret 1700 var han i alt Fald i Haag, hvor han rimeligvis har modtaget følgende Missive, udfærdiget paa Rektor og Professorers Vegne af Sekretæren, Professor *Ole Worm*, 17. April 1700¹⁴).

*) Anne Margrethe Wandal, Enke efter Stifteren af Elers Kollegium, Etatsraad Jørgen Elers, døde 17. Sept. 1700.

**) Hans Scavenius var paa den Tid Prokurator ved Højesteret, senere Generalfiskal og Assessor i Hofretten.

Velædle og velbyrdige Hr. Justitsraad.

Saasom Patronus academiae, Hr. Groskansler, Greve af Reventlow haver efter Consistorii Forspuur tjenlig be- funden, at hans efterladte Bo og Løsøre samt, hvad udi hans Residens efter hans Fratrædelse fra Professionen kunde befindes, skal registreres og forsegles, hvilket og allerede sket er, da vil vi hermed tjenstlig hos hannem fornemme, hvorledes han behager dermed videre at maatte forholdes, og om han enten agter sig selv her tilbage, eller at Universitetet efter Loven, naar dermed omgaas ved lovlig Advarsel og Proklama til hans Kreditorer, som sig hos Universitetet kunde angive, for hvis de retmæssig formener sig hos hannem at kunne fordre til endlig Rig- tighed for samtlige vedkommende. Vi herpaa, med aller- første Post hans gode Svar formodende, forblivende altid hans skyldigste Tjenere.

Fra Haag sendte *Anders Aagaard* 30. April 1700 følgende Svar til Konsistorium.

Velædle og velbyrdige samtlige Rektor og Professores.

Som mig udi deres Missive afsendt den 17. April sidst afvigte (mig den 28. April til Hænde kommen) er bleven forstændiget, at de, efter Hr. Groskanslers vlbr. Hr. Grev Reventl. Godtfindende, haver ladet registrere og forsegle min efterladte Bo, og nu begæres at vide, hvorledes jeg dermed videre vil have forholdet; saa er (næst største Taksigelse for deres honette Forespørgsel) mine Tanker disse, at saasom de af mig udgivne Obliga- tioner er stiledede til den 11. Juni (nu 20. Juni)*) først- kommendes at betale, jeg ej heller har fornemmet, at nogen Dom over mig til Betaling er fældet, som nogen hastig Udlæg skulde kunne udkræve, jeg derforuden formoder, at den Sag med Stryver's Enke inden den Tid for Højesteret sin Endlighed skal erlange, da, i Fald at Sagen imod Forhaabning ej saaledes skulde udfalde, at mine Kreditorer kan blive fornøjede, jeg ej heller enten selv til fornævnte 20—30. Juni skulde kunne tilbagekomme eller stille til-

*) Med Aaret 1700 blev den nu gældende Tidsregning indført i Danmark.

børlig Ordre til mine Kreditorers Afbetaling, er det billigt, at Consistorii Forslag med Advarsel og Udlæg udi min Bo til vedkommende efter Loven bliver fulgt; mens foranmeldte Tids Forløb formoder jeg, at min Bo bliver urørt og under Consistorii Retsforsegling bestaaende, saasom jeg hermed Consistorii retten for mit Foro primæ instantiæ antager. Imidlertid ønsker jeg dennem samtlige al fornøjelig Velstand.

Denne Skrivelse blev — som tidligere nævnt — læst i Konsistorium 15. Maj 1700 og ligesom den foregaaende indført i Konsistoriums Kopibog, medens mærkeligt nok den Skrivelse, hvori *Aagaard* havde meddelt, at han resignerede fra sit Embede, ikke er bleven indført.

Tilbage inden Terminen kom *Aagaard* ikke, men derimod synes det, at det er lykkedes ham at stille tilbørlig Ordre til sine Kreditorers Afbetaling, saaledes at hans Befuldmægtigede *Brostrup Albertin* i November 1700 kunde anmode Konsistorium om at faa hans rørlige Ejendele udleverede; da imidlertid alt, hvad der vedrører Skifter og Boer under Universitetets Jurisdiktion, lader til at være gaet til Grunde, har intet nærmere herom kunnet oplyses; i Konsistoriums Retsprotokoller og Domkopibøger er intet fundet angaaende *Aagaard* og heller ikke i Hofrettens og Højesterets fra den Tid meget mangelfulde Akter.

I Slutningen af Oktober 1702 lykkedes det endelig *Albertin* at faa Boet sluttet; paa dette Tidspunkt maa *Anders Aagaard* endnu have levet og opholdt sig i Udlandet, hvor vides ikke, og hermed forsvinder det sidste Spor af ham.

*

*

*

Af det lidet, der vides om *Anders Aagaard*, er det vanskeligt at danne sig et Billede af denne af Lykken en kort Tid saa begunstigede Mand.

Hvor meget han end rimeligvis skylder sit Slægtskab med Familien *Moth*, alt har det sikkert ikke været. Han har uden Tvivl været en Mand med baade gode Evner og Ærgerrighed, der straks har sat sig et bestemt Maal, Universitetet og det medicinske Fakultet; og med dette Maal for Øje er det, at han bestemmer sig til at blive Baccalaureus philosophiæ, thi det var kun et lille Mindretal blandt Studenterne, der gjorde det, navnlig blandt dem, der valgte Medicinen til Fremtidsvej. Gaar man de medicinske Professorer fra den Tid igennem, vil man imidlertid se, at de fleste af dem havde Bakkalaureusgraden; og af de 30, der sammen med *Aagaard* blev Baccalaurei, var netop de to, lidt yngre, der blev Læger, Professor-emner, *Ole Worm*, der blev Prof. med. design. samtidigt med *Aagaard*, og *Peder Deichmann*, der 1692 konkurrerede til Professoratet i Filosofi og Matematik ved Gymnasiet i Odense og først derefter blev Dr. med. og Læge i Odense.

Aagaard's Vej fremad er derefter den sædvanlige, først Vished for at høre Universitetet til, saa den forpligtede Udenlandsrejse og endelig Professor i Filosofi og samtidigt ekstraordinært docerende Medicin.

Men i én Henseende gaar *Aagaard* sine egne Veje; det er et Særsyn, at han straks slaar fast, at han har studeret og vil docere Kirurgi, og endnu mere, at han virkelig gør det, da han har naaet Maalet. I de ganske vist faatallige Forelæsningsprogrammer, der er bevarede fra Tiden forud, ses ikke en eneste Gang Kirurgi at være doceret ved Universitetet.

Der er i det hele noget ungdommeligt friskt ved hans Forelæsningsprogram; Metafysikken, den han som

filosofisk Professor var nødt til at tage med, har næppe interesseret ham mere end Holberg; men foruden over den læser han i det ene Aar baade over Medicin og Kirurgi, i det næste kun over Kirurgi, men i begge disse Aar tilbyder han tillige de studerende, som maatte ønske det, Adgang til det metallurgiske Laboratorium, han havde indrettet i sit eget Hjem, og viser derved ikke alene, at han tillige har lagt sig efter Naturvidenskaberne, men at han ogsaa gerne vil gøre de studerende delagtige i sin Viden.

Aagaard er overhovedet den eneste af de medicinske Professorer fra den Tid, hvis Forelæsninger Aar ud og Aar ind ikke var ganske de samme; endnu i Forelæsningsaarene 1698—1699 og 1700—1701 (og rimeligvis da ogsaa i det manglende Program for 1699—1700) holder *C. Bartholin*, *H. Jacobæus* og *V. Worm* ganske de samme Forelæsninger, som tidligere er omtalte for 1697—1698, hvis de da i det hele holdt Forelæsninger, thi det var langtfra altid Tilfældet, og denne idelige Gentagen vækker unægtelig Tvivl herom. Og *Aagaard* er tillige den eneste, der foruden over Filosofi læser over mere end ét Emne og endda tilbyder Vejledning i Metallurgi i sit Hjem. Des værre mangler baade de nærmest forudgaaende og det følgende Forelæsningsprogram, saa at man ikke kan afgøre, om det er de eneste Forelæsninger, *Aagaard* har holdt, eller om han er begyndt tidligere, og heller ikke om ogsaa han har gentaget sig selv.

Aagaard's Udnævnelse til Højesteretsassessor er noget for den Tid ikke mærkeligt; af hans samtidige var *C.* og *R. Bartholin*, *H. Jacobæus* og *V. Worm* det før ham; men det var dog i sjældnen ung Alder, at han blev det.

Mere ejendommelig er hans Ansættelse i danske Kancelli, og det er vel navnlig her, at man mærker

Mathias Moth's Indflydelse; *Moth* var imidlertid ikke alene selv en fremragende dygtig Embedsmand, men forstod ogsaa at værdsætte Dygtighed hos andre, og denne Ansættelse tyder derfor snarest paa, at han har anset „Svogerens“ for en Mand, der egnede sig til at gaa over i den højere Civiladministration, hvad adskillige Læger og medicinske Professorer baade før og senere gjorde.

Er det saaledes kun usikkert, hvad man kan slutte sig til om *Anders Aagaard's* Evner og Dygtighed, gælder dette endnu mere for hans Personligheds og Karakters Vedkommende.

Nærmest ligger det at antage, at Tillid til hans gode Forbindelser og hans hurtige Stigen til anseelige Stillinger har gjort ham overmodig sorgløs, levelysten og letsindig i Pengesager; dog kan man ikke værges sig mod den Tanke, at der maa have været noget mere end hans Gæld og de 400 Rdl., han tog fra Legatet, som tvang ham til at lade alt i Stikken og hemmeligt tage Flugten; men det maa heller ikke lades ude af Betragtning, at med Christian V Død 25. August 1699 var *Moth's* Indflydelse ikke alene forbi, men Slægtskab med dem snarest af det onde.

At trænge til Bunds i *Aagaard's* udviklede Pengesager har her ikke været tilstræbt, og de faa Forsøg, der er gjorte herpaa, strandede straks paa Materialets Mangelfuldhed. Ejendommelig er den formfuldendte Høflighed, hvormed der herom forhandles mellem den bortflygtede Bedrager og hans tidligere Kolleger; Pengemanglen i Legatet nævnes ikke engang med et Ord; ejendommelig er ogsaa den Stilhed, der lige fra den Tid har været omkring *Aagaard's* Navn og hans Skæbne; højere Hensyn har maaske her gjort sig gældende og virket forstummende paa enhver Om-

tale endnu saa sent som i Aaret 1723, da *Thura* udgav *Idea historiæ litterariæ Danorum**).

Har muligvis ogsaa en Kvinde haft Lod og Del i dette forspildte Liv? Hvem var *Karen Frederiksdatter*? Mon kun et Tjenestetyende, der netop var død kort før *Aagaard's* Flugt, og hvis Ejendele i Skyndingen var bleven forseglede sammen med hans? Kun lidet rimeligt. Eller en Kvinde, der havde delt de gode Dage med ham, og hvem Døden forskaanede for de onde. Ingen ved det, og ingen vil vel nogen-sinde faa det at vide. Snarere tør man haabe, at Tilfældet engang vil bringe Klarhed over Slutningen af *Aagaard's* Liv ude i det fremmede.

En krank Skæbne fik alle de yngre Mænd, der i det 17de Aarhundredes to sidste Aartier gjorde sig rede til at tage Arv i det medicinske Fakultet, hvor Bartholinerflodens Højvande nu var ved at ebbe ud. Af de før 1680 designerede Professorer maatte *Holger Jacobæus* og *Hans Mule* vente saa længe paa at naa Maalet, det medicinske Fakultet, at de da allerede var til Aars, og deres Virksomhed blev da ogsaa kun en svag Afglans af deres store Forgængeres. Det var de unge, Haabet stod til, men det viste sig forfængeligt, ingen af de seks udvalgte naaede at udrette noget af Betydning.

Den ældste, *Jens Jacobæus*, der var bleven Professor medicinæ designatus 1683 i en Alder af 36 Aar, havde altid været svagelig og døde 1698, uden at det

*) Mathias Moth døde først 1719 og samme Aar døde ogsaa Sophie Amalie Moth og hendes sidstlevende Barn Ulrik Christian Gyldenløve.

vides, om han nogensinde har holdt Forelæsninger, da alle Forelæsningsprogrammer fra den Tid mangler; *Anders Aagaard*, der fem Aar senere blev Prof. design., synes at have været den, der lovede mest; *Ole Worm*, der 20 Aar gammel blev Prof. design. 14 Dage efter *Aagaard*, var den eneste, der 16 Aar senere, 1704, naaede at blive Prof. med. ord. efter allerede i en Del Aar at have holdt medicinske Forelæsninger som Vikar for Faderen, men ogsaa han havde fra Ungdommen været skrøbelig og døde allerede 1708; *Niels Seerup*, der var 24 Aar, da ogsaa han blev Prof. design. 1688, to Maaneder efter *Worm*, og derefter rejste udenlands, døde 1691 i Paris; *Jacob Scavenius* var, ligesom i sin Tid *Caspar Bartholin*, kun 19 Aar, da han blev Prof. design. 1689, tre Uger senere var han en af de mange, der fandt Døden i Luerne paa Amalienborg; og da endelig 10 Aar derefter *Niels Seerup's* Broder, den 40-aarige *Jørgen Seerup*, fra Rektor i Ribe blev kaldet til Prof. design. 1699, begyndte han vel straks at holde medicinske Forelæsninger, men det blev ikke af lang Varighed, thi allerede 1701 døde ogsaa han.

Med *Jens Foss*, der 26 Aar gammel blev Prof. design. 1701, kort før *Seerup's* Død, og burde have efterfulgt ham, standser brat Rækken af de mange unge, danske Mænd, hvis Maal havde været det medicinske Fakultet; ved Kongelune hensynsløst skubbet til Side for Frederik IV's tyske Yndling *Georg Frederik Frank de Frankenau* forlod *Jens Foss* krænket Danmark for lang Tid og blev derefter atter stadigt forbigaaet for Mænd af tysk Oprindelse og fremmed Tankegang, saa at først henvend 50 Aar senere atter en Mand af dansk Slægt, *Christen Lodberg Friis*, fik Sæde i det medicinske Fakultet.

Dybt maa det da beklages, at *Anders Aagaard*, der synes at have siddet inde med baade Evne og Vilje til at bringe nyt Liv i den gamle danske Medicin, saa letsindigt forskærtsede en Fremtid, der tegnede lys for ham og lovende for Universitetet.

.....

¹⁾ S. 171 og 180. — ²⁾ 1698, S. 23 og 173. 1700, S. 51. 1703, S. 59. — ³⁾ S. 247. — ⁴⁾ Christiern Nielsen's Slægtbog (A. S. Vedel's Afkom, S. 112). — ⁵⁾ Biogr. Lex. XI, 508. — ⁶⁾ Pontoppidan: *Annales eccles.* IV, 210. — ⁷⁾ Sjæll. Registre. — ⁸⁾ Konsistoriums Kopibog 1687—1712, F. 136 og 137. — ⁹⁾ Konsist. Kopibog, F. 161. — ¹⁰⁾ Programmet 1697—1698 findes paa det kgl. Bibliotek, 1698—1699 paa Universitetsbiblioteket. — ¹¹⁾ Sjæll. Reg. — ¹²⁾ Sjæll. Reg. — ¹³⁾ *Acta consistorii* 1698—1704, F. 133, 139, 177, 185, 204, 208, 212, 223, 224, 228, 246, 276, 277. — ¹⁴⁾ Konsist. Kopibog, F. 279. — ¹⁵⁾ Konsist. Kopibog, F. 281.

